

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όρ.), 10674 Αθήνα, τηλ: 210 7233221-2; φαξ: 210 7233217;

e-mail: info@nchr.gr, website: www.nchr.gr

<p>Απόψεις για το νομοσχέδιο για την επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας *</p>

ΠΡΩΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

Δικαιώματα του προσώπου σε βάρος του οποίου διενεργείται η προκαταρκτική εξέταση

Με το άρθρο 2 του νομοσχεδίου τροποποιείται το άρθρο 31 του ΚΠΔ και «ορίζεται ο τρόπος διενέργειας της προκαταρκτικής εξέτασης, αναγνωρίζονται δε στον «ύποπτο» βασικά ατομικά δικαιώματα (σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης, παράστασης με συνήγορο κλπ) ενόψει και της εξέλιξης στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου».

Εν τούτοις, σύμφωνα πάντοτε με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, πρέπει να αναγνωρίζονται στον «ύποπτο» όλα τα δικαιώματα του κατηγορουμένου, που κατοχυρώνει το άρθρο 6 ΕΣΔΑ (βλ. ΕυρΔΔΑ, Απόφαση *Serves κατά Γαλλίας*, 20.10.1997) και όχι απλώς τα βασικά. Θα μπορούσε, λοιπόν, να προβλεφθεί ρητά τουλάχιστον το δικαίωμα να λάβει γνώση του πλήρους περιεχομένου της μήνυσης ή της έγκλησης που έχει υποβληθεί σε βάρος του (άρθρο 6 παρ. 3 στοιχ. (α) της ΕΣΔΑ), καθώς και το δικαίωμα να προτείνει, έστω, δύο μάρτυρες (άρθρο 6 παρ. 3 στοιχ. (δ) της ΕΣΔΑ). Εν τέλει, αν δεν μπορεί να επηρεάσει την ποινική διαδικασία, τότε η επάρκεια των ενδείξεων για την

---

* Εισηγητές: Νικόλαος Κλαμαρής, Προεδρεύων του Α' Τμήματος της ΕΕΔΑ, Γιάννης Κτιστάκης, Επιστημονικός Συνεργάτης της ΕΕΔΑ.

ποινική δίωξη θα είναι πρόχειρη και κατά συνέπεια θα αντιβαίνει τον στόχο της ορθής απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΖΗΤΗΜΑ

Κατάργηση της αναίρεσης κατά βουλευμάτων

Σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, υπάρχει η δυνατότητα έφεσης κατά βουλευμάτων (εφόσον τα παραπεμπτικά βουλεύματα δεν εκδίδονται από το Συμβούλιο Εφετών π.χ. ναρκωτικά ή οργανωμένο έγκλημα) και η δυνατότητα αναίρεσης.

Η ύπαρξη δύο βαθμών ουσίας δεν είναι υπερβολική. Πάντως αν επρόκειτο οπωσδήποτε να καταργηθεί ένας βαθμός, σκοπιμότερο θα ήταν να καταργηθεί ο δεύτερος βαθμός και να διατηρηθεί ο ανααιρετικός έλεγχος. Και αυτό γιατί, γνωρίζοντας οι δικαστές ότι ελέγχονται ανααιρετικά, παρακινούνται σε επαρκώς αιτιολογημένες παραπομπές στο ακροατήριο. Επίσης, πρέπει να συνεκτιμηθεί ότι ο ανααιρετικός έλεγχος σε επίπεδο βουλευμάτων συμβάλλει στην άμεση επίλυση ερμηνευτικών προβλημάτων για όλες εκείνες τις νέες ποινικές ρυθμίσεις (νέοι ποινικοί νόμοι, τροποποίηση άλλων) έτσι ώστε και τα δικαστήρια της ουσίας να έχουν έναν ερμηνευτικό οδηγό κατά την εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων.

Όπως ανακοινώθηκε στον τύπο, ο Υπουργός Δικαιοσύνης δέχθηκε την ακόλουθη τροποποίηση επί του νομοσχεδίου: «ο κατηγορούμενος μπορεί να ζητήσει την αναίρεση του βουλεύματος όταν τον παραπέμπει στο ακροατήριο για κακούργημα ή όταν παύει προσωρινά την ποινική δίωξη εναντίον του».

ΤΡΙΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

Περιορισμός του δικαιώματος έφεσης κατά καταδικαστικής απόφασης με την αύξηση του ορίου του εκκλητού

Με το νέο άρθρο 489 ΚΠΔ τα όρια του εκκλητού τροποποιούνται ώστε εφέσιμη να είναι η ποινή φυλακίσεως του μεν Μονομελούς

Πλημμελειοδικείου όταν υπερβαίνει τις 60 ημέρες (από τριάντα ημέρες σήμερα), του δε Τριμελούς στους 6 μήνες (από τους τρεις μήνες σήμερα).

Η ρύθμιση φέρεται να επιφέρει μείωση του αριθμού των εφέσεων. Όμως, στην πράξη, είναι γνωστό ότι η υπεράσπιση επιζητά εφέσιμη ποινή. Έτσι, πιθανολογείται ότι η αποστέρηση της δυνατότητας έφεσης θα επιφέρει αύξηση των αναιρέσεων και των αιτήσεων επανάληψης της δίκης ή των αιτήσεων ακύρωσης της διαδικασίας ή της απόφασης (αν εκδόθηκε ερήμην).

Πρόβλημα με την επιφύλαξη που διατύπωσε η Ελλάδα για το άρθρο 2 του Εβδόμου Πρωτοκόλλου, που κατοχυρώνει «Δικαίωμα για διπλό βαθμό δικαιοδοσίας σε θέματα ποινικού δικαίου», τυπικά δεν υφίσταται όπως το θέτει ο ΔΣΑ. Και τούτο γιατί η επιφύλαξη της Ελλάδας («Η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 του Πρωτοκόλλου δεν θίγει τη διάταξη του άρθρου 489 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας», άρθρο πρώτο του κυρωτικού νόμου 1705/1987) δεν κοινοποιήθηκε ποτέ στον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επομένως, δεν επιφέρει έννομα αποτελέσματα διεθνώς. Κατά συνέπεια, η Ελλάδα δεν νομιμοποιείται να την επικαλεστεί ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Βεβαίως, η παράγραφος 2 του άρθρου 2 του Εβδόμου Πρωτοκόλλου ορίζει ότι από το δικαίωμα για διπλό βαθμό δικαιοδοσίας μπορούν να γίνουν εξαιρέσεις στην περίπτωση αξιόποινων πράξεων μικρής σημασίας. Εδώ εντοπίζονται δύο προβλήματα:

Πρώτον, είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν οι προτεινόμενες στο νομοσχέδιο αυξήσεις του ορίου του εκκλητού επιτρέπουν να θεωρήσει κανείς ότι πρόκειται για αξιόποινες πράξεις μικρής σημασίας. Τον προβληματισμό αυτό ενισχύει και η εισηγητική έκθεση του Εβδόμου Πρωτοκόλλου που ορίζει –μετά από ρητή απαίτηση της Επιτροπής Υπουργών– ότι κριτήριο για τον χαρακτηρισμό μίας αξιόποινης πράξης ως μικρής σημασίας είναι αν προβλέπεται ποινή φυλάκισης γι' αυτήν («whether the offence is punishable by imprisonment or not»).

Δεύτερον, οι ρυθμίσεις της ΕΣΔΑ υποχωρούν αν υφίσταται άλλη διεθνής σύμβαση, που περιέχει προστατευτικότερες για το άτομο διατάξεις (άρθρο 53 ΕΣΔΑ). Και η Ελλάδα δεσμεύεται από το Διεθνές Σύμφωνο για τα

Δικαιώματα του Ανθρώπου του οποίου το άρθρο 14 παρ. 5 έχει το ίδιο κανονιστικό περιεχόμενο με την παρ. 1 του άρθρου 2 του Εβδομού Πρωτοκόλλου, αλλά δεν περιέχει εξαιρέσεις, όπως αυτή της περίπτωσης αξιόποινων πράξεων μικρής σημασίας.

Συμπερασματικά, ο περιορισμός του δικαιώματος έφεσης γεννά σοβαρά ζητήματα, υπό το φως τόσο της ΕΣΔΑ όσο και του ΔΣΑΠΔ.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

Ο περιορισμός των λόγων αναίρεσης για υπέρβαση εξουσίας

Περιορίζονται οι περιπτώσεις λόγων υπέρβασης της εξουσίας (άρθρο 484 παρ. 1 ΚΠΔ), οι οποίοι ενώ στην ισχύουσα διάταξη είναι ενδεικτικοί γίνονται πλέον περιοριστικοί.

Όμως πέραν των ενδεικτικών αναφερομένων λόγων υπέρβασης εξουσίας, η νομολογία έχει αναπτύξει και άλλους λόγους, οι οποίοι θεωρούνται αρκετά σημαντικοί (χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου, τοπική αναρμοδιότητα κλπ). Αυτοί οι λόγοι παραλείπονται στη νέα, περιοριστική, απαρίθμηση που εισάγει το νομοσχέδιο. Περαιτέρω η ρύθμιση δεν δικαιολογείται από το σκοπό και τον τίτλο του νομοσχεδίου.

Όπως ανακοινώθηκε στον τύπο, ο Υπουργός Δικαιοσύνης δέχθηκε την ακόλουθη τροποποίηση επί του νομοσχεδίου: «τίθενται ενδεικτικοί και όχι περιοριστικοί όροι για τις περιπτώσεις υπέρβασης εξουσίας του δικαστηρίου»

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Το νομοσχέδιο για την επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας, όπως και άλλα πρόσφατα στο χώρο της πολιτικής δικαιοσύνης (Ν. 2915/2001), διαπνέονται από την τάση συρρικνώσεως της δικαστικής προστασίας.

Αθήνα, 29 Μαΐου 2003